

Valtiovarainvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan vakausmekanismin johtokunnan esityksestä hallintoneuvoston päätökseksi Euroopan vakausmekanismin perustamisesta tehdyn sopimuksen mukauttamisesta Kroatian tasavallan liittymisen takia (Euroopan vakausmekanismi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan vakausmekanismin johtokunnan esityksestä hallintoneuvoston päätökseksi Euroopan vakausmekanismin perustamisesta tehdyn sopimuksen mukauttamisesta Kroatian tasavallan liittymisen takia (Euroopan vakausmekanismi) (U 86/2022 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- finanssineuvos Jouni Sinivuori, valtiovarainministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 12.7.2022 säädökset, jotka mahdollistavat Kroatian tasavallan liittymisen yhteisvaluutta euroon 1.1.2023. Kroatian liittyessä euroon sen odotetaan liittyvän myös Euroopan vakausmekanismin (EVM) jäseneksi ja merkitsevän pääoman jakoperusteen mukaisen osuutensa EVM:n pääomasta. Kroatian jäseneksi liittymisen vuoksi EVM:n pääoman jakoperustetta on mukautettava. Hallintoneuvoston on tarkoitus päättää asiasta 5.12.2022, jolloin se tekee myös muodollisen päätöksen Kroatian liittymisestä EVM:n jäseneksi.

Jotta Kroatian jäsenyys voi toteutua nopeasti, EVM:n johtokunta on esittänyt, että hallintoneuvosto ei tässä yhteydessä mukauttaisi EVM:n nykyisten jäsenten pääoman jakoperustetta vastaamaan EKP:n voimassa olevaa pääoma-avaimen jakoperustetta, vaan jakoperuste mukautettaisiin vasta, kun EVM:iin liittyy uusi jäsen tai viimeistään, kun Latviaan sovellettava peruspääoman jakoperusteen väliaikaisen korjauksen voimassaolo päättyy 1.1.2026. Jakoperuste mukautetaan

Valiokunnan lausunto VaVL 19/2022 vp

vastaamaan tuolloin voimassa olevaa EKP:n pääoman avainta. Kroatian merkitsemän pääomaosuuden jakoperuste perustuisi kuitenkin nyt voimassa olevaan, EKP:n vuonna 2020 hyväksymään pääoma-avaimeen.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että Suomi voi hyväksyä hallintoneuvoston päätöksen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kroatian liittyminen Euroopan vakausmekanismin (EVM) jäseneksi on nostanut esiin kysymyksen EVM:n nykyisten jäsenten pääomaosuuksien jakoperusteiden päivittämisestä.

EVM:n nykyinen pääoman jakoperuste perustuu Euroopan keskuspankin (EKP) vuoden 2009 pääoma-avaimeen, mutta EKP:n voimassa oleva pääoma-avain on hyväksytty vuonna 2020. Mikäli nykyisten jäsenmaiden pääomaosuudet mukautettaisiin vastaamaan voimassa olevaa pääoma-avainta, se merkitsisi monien maiden kohdalla suuria muutoksia maksetun pääoman määrissä. Suomen kohdalla se merkitsisi pääomaosuuden nousua ja tarvetta merkitä lisää pääomaa noin 444 milj. eurolla. Tästä maksetun pääoman osuus olisi noin 50 milj. euroa, joka tulisi maksaa 90 päivän kuluessa.

EVM:n johtokunta on kuitenkin ehdottanut yksimielisesti, että hallintoneuvosto ei mukauttaisi jakoperustetta tässä vaiheessa vastaamaan voimassa olevaa jakoperustetta, vaan jakoperuste mukautettaisiin vasta siinä vaiheessa, kun EVM:iin liittyy uusi jäsen tai viimeistään, kun Latviaan sovellettava peruspääoman jakoperusteen väliaikaisen korjauksen voimassaolo päättyy 1.1.2026.

EVM:n johtokunnan esitys on tässä tilanteessa perusteltu, ja se nopeuttaa Kroatian jäsenyyden toteutumista. Monien maiden julkinen talous on heikentynyt muun muassa koronaepidemian, Venäjän hyökkäyssodan sekä energian hinnan voimakkaan nousun vuoksi. Käytännössä lisämaksut tulisi myös suorittaa varsin lyhyessä ajassa eli 90 päivän kuluessa.

Valiokunta toteaa, että ehdotus merkitsee samalla sitoutumista siihen, että jakoperustetta tarkistetaan viimeistään 1.1.2026. Lisäpääoman maksaminen tulee mahdolliseksi ajankohtaiseksi, jos silloin voimassa oleva EKP:n pääoma-avain edelleen johtaa siihen, että EVM:n mukautettu pääoman jakoperuste lisää Suomen pääomaosuutta. EKP:n pääoman jakoperuste määräytyy teknisenä laskutoimituksena jäsenvaltion väkiluvun ja bruttokansantuotteen mukaan.

Peruspääoman jakoperusteen säilyttäminen ennallaan merkitsee Suomen suhteellisen osuuden vähäistä pienenemistä Kroatian liittyessä EVM:iin, sillä Suomen suhteellinen osuus alenee 1,78 prosentista noin 1,77 prosenttiin. Äänimäärän muutos ei vaikuta keskeiseen päätöksentekoon, koska mm. rahoitustuen myöntämistä koskevat päätökset tehdään yksimielisesti.

Valiokunnan lausunto VaVL 19/2022 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Valtiovarainvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 29.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Matias Marttinen kok
jäsen Sari Multala kok
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Sami Savio ps
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko